

**R. P. Fr. Ioannis Poncii, Corcagia-Hiberni, Ordinis Ff.
Minorvm, Sacræ Theologiæ Lectoris Ivbilati, Olim in
Collegio Romano S. Isidori Primarij Professoris;
Philosophiæ Ad Mentem Scoti Cvrsvs Integer**

Poncius, Joannes

Lugduni, 1659

4. Vtrum materia prima sit actus entitativus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95688](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95688)

materiam omnium; neque ad aliquam vnam, quia non potius ad vnam quam ad quamcumque aliam.

Respondeo negando minorem, potest enim reduci ad quamcumque speciem substantiæ materialis physice cōpositæ, quia est pars essentialis cuiuscumque talis substantiæ, & bene potest pars reduci ad totum; neque alio modo debet participare omnes illas species, nisi quatenus debet esse talis pars earum. *Adde* argumentum hoc posse retorqueri, quia omnis species incompleta negatiue tam bene reduci debet ad speciem completam, quam species incompleta positiue: sed materia secundum aduersarios est species incompleta negatiue: ergo vel debet reduci ad aliam speciem completam, vel non debet: si debet & potest, ergo similiter poterit reduci, quamuis esset species incompleta positiue; si non potest nec debet, ergo nec debet etiam sic reduci, quamuis esset species incompleta positiue.

QVÆSTIO IV.

Utrum materia prima sit actus entitativus.

21. **Q**uæstio hæc potest, & solet etiam ita disputari, ut omnino sit de nomine, potest tamen etiam sic examinari, ut sit etiam de re. Si enim per actum entitativum intelligatur illud quod existit realiter, & non est potentia tantum obiectiua, prout est Anti-Christus iam, sicut *Scotus 2. d. 12. quæst. 1.* & multi *Scotistæ* intelligunt, nemo potest dubitare quin materia prima sit actus entitativus, & *Thomistæ*, qui absolute negant materiam primam esse actum entitativum non negant eam esse actum entitativum in hoc sensu; vnde inter illos, & *Scotistas*, intelligentes hoc modo actum entitativum, est quæstio tantum de nomine.

Sensus
quæstio-
nis.

Alio modo potest per actum entitativum intelligi omne illud quod habet existentiam sibi propriam non existens per existentiam alienam, nec potens sic existere; in hoc sensu est quæstio hæc realissima, nam sensus esset an materia prima habeat existentiam sibi propriam distinctam ab existentia formæ.

Prima sententia est quod materia non sit actus entitativus; nec includat talē actum. Ita puriores *Thomistæ* citati à *Complutensibus* hic quæst. 2. ex quibus tamen aliqui dicunt, ut *Ruinus* ibidem, quod materia prima habeat propriam existentiam communicatam tamen sibi à forma; alij vero communius dicunt, quod existat eadem ipsa existentia, qua forma existit.

Secunda sententia est *Doctores 2. dist. 12. quæst. 1.* cum suis omnibus, & recentioribus communiter in hac materia, nempe quod materia prima sit actus entitativus.

CONCLUSIO.

22. *Materia prima non est ita pura potentia, quin includat actum entitativum, aut sit actus entitativus.* Hæc est iuxta secundam sententiam contra primam.

Materia
includit
actum
entita-
tivum.

*Probat*ur, quia si intelligamus per actum entitativum illud, quod realiter existit, & non est in potentia obiectiua, aut si dicamus illud quod sic existit includere actum entitativum, certum est materiam primam esse actum entitativum, aut includere talem actum, quia certum est quod realissime existit; alias composita non existerent realiter, nec formæ etiam materiales, quia hæc educuntur realiter à potentia materiæ, & dependent in esse, & conservari à materia; quod fieri non posset, nisi materia realiter existeret. Si autem dicatur illud esse actus entitativus, aut includere actum entitativum, quod habet propriam, & peculiarem existentiam, probatur quod materia, ut distinguitur realiter à forma, habeat peculiarem, & propriam existentiam distinctam realiter ab existentia formæ. Probatur inquam hoc primo, quia, ut in *Metaphysica* ostenditur, existentia realis realiter identificatur rei existenti per illam, neque aliquid potest existere realiter per aliquid à se realiter distinctum sed materia distinguitur realiter à forma, & ab existentia formæ: ergo existit per propriam existentiam distinctam ab existentia formæ.

23. *Probat*ur idem secundo, quia omnis actio realis causæ effectivæ habet pro termino aliquid, ut existens; per talē enim actionem nihil aliud facit efficiēs, quam cō-

municare existentiam rei, seu efficere ut aliquid, quod ante non existeret, existat; ergo ubi sunt duæ actiones realiter distinctæ, & habentes terminos realiter distinctos, quilibet ex illis terminis debet habere existentiam sibi correspondentem: sed actio productiva materiæ, & actio productiva seu educitiva formæ sunt actiones reales distinctæ rationis, quia vna est creatio, altera educio, & habent etiam terminos distinctos, vna nempe materiam, & altera formam: ergo tam materia quam forma debet habere propriam existentiam.

Et si dicat, quod uterque terminus posset terminare actionem realem ut existens, quamvis uterque existeret eadem existentia, & consequenter quod non sit necesse ut existant diuersis existentibus.

Contra, quamvis hoc posset dici quando uterque terminus simul produceretur, tamen in proposito nostro nequit habere locum, quia materia prius natura producit quam forma.

24. *Vnde probatur idem tertio*, & confirmatur præcedens probatio: quidquid producitur realiter prius tempore aut natura quam aliud, debet pro illo priori habere existentiam & terminare actionem, ut existens: sed materia prius natura saltem producitur quam forma: ergo pro illo priori debet habere existentiam aliquam, secundum quam posset terminare actionem illam realem, per quam producitur: sed nō habet existentiam formæ, quæ in illo priori nondum producta est: ergo aliam, & consequenter materia habet propriam existentiam, siue existentia distinguatur realiter à materia; siue non. Et hæc probatio convincit contra *Ruinum*, quod materia non habeat existentiam suam distinctam quidem ab existentia formæ, sed communicatam tamen à forma.

Dices materiam esse priorem forma in genere causæ materialis, posteriorem vero in genere causæ formalis. Sed præterquam quod hoc sit fallum, ut agentes de mutua causalitate causarum dicemus: Adhuc contra est, quod ut est prior, in quocumque genere est prior, debet habere existentiam: sed non potest habere existentiam formæ, ergo aliam, & consequenter propriam.

*Probat*ur idem quarto: si materia existeret existentia formæ aut existentia comunicata à forma, sequeretur quod produceretur à causa secunda productiva formæ, v. g. ab igne & aqua & similibus, & consequenter quod aut non produceretur semper per creationem, aut quod ignis naturaliter crearet, & aliæ causæ secundæ: consequens est cōtra omnes Peripateticos etiam aduersarios, ergo & antecedens. Probatur sequela maioris: quidquid communicat existentiam alicui rei, aut producit eius existentiam, producit ipsam rem, eatenus enim potest aliquid produci, quatenus potest produci eius existentia aut communicari ipsi: sed ignis verbi gratia producit formam ignis cum eius existentia: ergo, si hæc ipsa existentia est existentia materiæ primæ, producit etiam materiam primam, & communicat ipsi eius existentiam.

26. *Probat*ur quinto, quia potest forma existere, quin existat materia, ut est evidens in anima rationali, & in quacumque etiam alia forma absoluta substantiali, quæ de potentia absoluta potest existere non existente vlla materia, aut saltem sine quacumque materia, quam semel informavit: ergo materia non existit per existentiam formæ. Probatur consequentia, quia videtur impossibile quod rei alicuius existentia existat, non existente ipsa metre, cuius est existentia.

*Confirmat*ur hoc, quia de facto existit anima rationalis, & materia quæ informabatur per ipsam, & tamen illa materia non existit per animam rationalem: ergo per existentiam animæ nunquam existeret, & consequenter materia non existit per existentiam formæ. Secunda consequentia est evidens in sententia aduersariorum, qui in homine non ponunt nisi vnam formam substantialem, quæ est anima. Probatur prima cōsequentia: quoties existit res aliqua, & existentia, per quam nata est existere, debet existere per illam existentiam: ergo si materia existit simul cum existentia animæ, sequitur quod non sit nata existere per existentiam animæ.

Kk 3

27. Præ

27 *Probatur sexto*, quia si materia existeret per existentiam formæ, aut etiam per existentiam communicatam à forma, sequeretur quod quoties destrueretur aliquod compositum, toties annihilaretur: sequeretur etiam quod toties crearetur materia, quia toties reciperet novam existentiam: sed hoc est absurdum etiam secundum aduersarios, ergo. Probatur sequela maioris quoad primam partem, quia toties desineret esse secundum omnem partem sui; desineret enim quoad formam, quia alias non destrueretur; desineret etiam quoad materiam, quia desinente forma desineret existentia materiae, & consequenter desineret ipsa materia: sed hoc est annihilari, ergo. Probatur idem antecedens quoad secundam partem, quia toties producit nova forma, per cuius existentiam existit materia.

Respondent aliqui materiam non annihilari, nec creari, quia quamvis perdat vnam existentiam, succedit tamen alia, & sic semper manet in eodem esse, sicut lumen productum ab vno agente, & conseruatum ab alio, semper manet idem.

28 *Contra*, quia, si existentia materiae sit existentia formæ, implicat materiam habere eandem existentiam, & consequenter manere in eodem existere, non manente eadem forma. Illud autem de lumine non est idem, quia nec actio productiua luminis, nec conseruatio eius sunt de intrinseca ratione luminis, & consequenter non est mirum quod iis variatis possit lumen idem quoad omnia sibi intrinseca manere: sed existentia est de ratione intrinseca materiae existentis, & consequenter mutatis existentis non manet materia in eodem esse existentia.

Respondent alij materiam semper manere eandem quoad esse essentia, quamvis varietur eius existentia. *Sed hæc responsio* non est ad rem, quia ad creationem sufficit quod res producat de nouo secundum omnem sui partem quoad esse existentia, siue extiterit ante quoad esse essentia, siue non.

Confirmatur, quia esse essentia materiae non potest alio modo destrui quam auferendo ab ipso existentiam; ergo si perdat existentiam, destruitur quoad esse essentia eo modo quo potest destrui quoad illud esse.

29 *Respondent* alij materiam ideo non destrui aut produci de nouo, quia nullo tempore vel instanti caret existentia, sed quando amittit existentiam prioris formæ, recipit existentiam posterioris.

Sed contra, quia de conceptu destructionis tantum est ut res perdat existentiam suam, siue eam, vel aliam iterum acquirat, siue non; & de conceptu productionis est, ut detur rei existentia, quam ante non habuit, siue aliam habuit, siue non; ergo reuera destruitur, & producitur materia de nouo.

Probatur septimo, quia si est eadem existentia veriusque, non magis debet dici, quod sit formæ quam materiae; & consequenter non magis debet dici, quod materia existit existentia formæ, quam forma existentia materiae: ergo tam bene potest dici quod materia habet propriam existentiam, quam id dicitur de forma, imo potius deberet dici quod forma existat per existentiam materiae, quia materia præsupponitur formæ, & hæc ex illa educitur, & ab illa sustentatur.

Probatur ultimo, quia nullum prorsus est fundamentum, vnde colligatur (vel cum mediocri probabilitate) quod materia non existat, nisi per existentiam formæ: ergo non debet asseri.

30 *Obijciens primo*: si haberet existentiam à se, vel illa existentia esset quid realiter distinctum ab ipsa, vel non esset: sed neutrum dici potest, ergo. Probatur minor quoad primam partem, quia sequeretur quod materia non esset pura potentia, ut distinguitur à forma, cum includeret actum existentia. Probatur eadem ratione etiam quoad secundam partem, & præterea omnibus rationibus, quibus probatur existentiam esse realiter distinctam à rebus existentibus.

Respondet negando minorem, ad cuius probationem pro vtraque parte respondeo distinguendo sequelam: non esset pura potentia metaphysica, concedo, non esset

pura potentia physica, nego; ex eo enim quod includeret existentiam, non sequeretur quod includeret actum physicum, quia existentia non est talis secundum omnes. Ad rationes autem, quibus probatur existentiam distingui realiter à re existente, respondebitur suo loco, & ostendetur contrarium.

Obijciens secundo, si materia existeret propria existentia, esset ens in actu: ergo non posset facere vnum per se cum forma, quia ex duobus entibus in actu non fit vnum per se: sed est absurdum quod non faciat vnum per se cum forma: ergo non existit propria existentia.

31 *Respondeo primo*, quod si hoc argumentum valeret, probaret, quod materia non posset etiam existere per existentiam formæ, quia sic existens esset ens in actu tam bene, quam si existeret propria existentia, & de forma, & materia existentibus eadem existentia verum est dicere quod sint duo entia in actu: ergo non possent facere vnum per se; quod autem existentia eorum sit vna aut duplex, est omnino impertinens, quantum ad hoc.

Respondeo secundo distinguendo antecedens: esset ens in actu, id est esset ens actu existens, concedo antecedens, esset ens in actu, id est ens actuatum forma physica informante, aut ens actuale completum, nego antecedens, & consequentiam, & distinguo eius probationem: ex duobus entibus actu existentibus, modo sint essentialiter incompleta, & vnum ex ipsis essentialiter ordinatum ad alterum, non potest fieri vnum per se, siue existant existentia diuersis, siue eadem existentia, nego probationem; alias certe non essent essentialiter incompleta: ex duobus entibus actu existentibus essentialiter completis, & non ordinatis per se ad se inuicem, non potest fieri vnum per se, concedo: materia autem, & forma sunt essentialiter incompleta, & ordinata ad se inuicem. Quod vero duo entia actu existentia etiam existentia diuersis possint facere vnum per se, patet manifeste, quia manus existit existentia diuersa ab existentia pedis, & tamen tam manus quàm pes concurrunt ad faciendum vnum per se hominem, & duæ partes aquæ totalis existunt existentia diuersis, & tamen concurrunt ad faciendam vnam per se aquam. Nec refert, quod hæc partes sint partes integrales & non essentielles. Nam quemadmodum duæ partes integrales existentes existentia diuersis concurrunt ad faciendum vnum per se integrale, ita duæ partes essentielles existentes existentia diuersis possunt concurrere ad faciendum vnum per se essentielle physicum, nec potest dari meo iudicio sufficiens ratio disparitatis.

32 *Dicitur*: existentia rei est vltimus actus rei: ergo quidquid existit, est vltimate completum, nec potest ulterius compleri, & consequenter si materia existit existentia propria, non potest compleri per formam, nec facere cum ipsa vnum per se.

Respondeo primo negando antecedens: tum quia reuera non est actus proprie loquendo, tum quia accidentia, quæ sunt actus aliquo modo substantia, adueniunt ipsi post existentiam, ut omnes fatentur.

Respondeo secundo, distinguendo antecedens, est vltimus actus metaphysicus rei, transeat, est vltimus actus physicus rei, nego antecedens, & similiter distinguo primum consequens: est vltimate completum metaphysice, ita ut nulla alia formalitas metaphysica adueniat rei post existentia, transeat, est vltimate completum physice ita ut non possit actus informans physicus aduenire rei, nego consequentiam primam. Distinguo etiam secundum consequens: non potest compleri metaphysice per formam vllam aduenientem post existentiam, transeat; per formam physicam, nego secundam consequentiam.

33 *Confirmatur hoc*, quia manus, non obitante existentia, est per se coniungibilis cum aliis partibus corporis; & ipsa forma non obstat quod existat per propria existentia, potest coniungi per se cum materia, & completur ulterius per materiam: ergo similiter materia, quamuis existeret propria existentia, potest tamen ulterius coniungi & compleri per formam physicam. Et ex hoc ipso exemplo patet falsum esse quod dicunt Complutenses quæst. 5. m. 5. q. 4. nepe repugnare quod dentur existentia parciales: nam

Duo enim
incompleta
possunt
facere
vnum ens
per se.

nam existentia capitis est existentia partialis, & existentia manus, ac cæterarum partium integralium hominis.

Confirmatur secundo, quia anima rationalis separata, & existens propria existentia (& idem est de quacumque forma substantiali, quæ conseruaretur à Deo absque materia, est quid physice incompletum, & non ponitur propterea directe in vllò prædicamento: ergo quamuis materia esset existens propria existentia, adhuc esset physice incompletum quantum ad hoc, nec poneretur directe in prædicamento vllò, quæ videtur mihi manifestissima instantia.

34. *Obiicies tertio*: si materia existeret propria existentia, illa existentia deberet esse in per se potentia ad existentiam formæ, & deberet posse recipere effectum formalem ab existentia formæ: sed neutrum dici potest; non primum, quia illa, quorum vnum est per se in potentia ad alterum, debent esse diuersæ rationis formaliter: sed illæ existentia non videntur esse formaliter diuersæ rationis, ergo neutra ex illis est in per se potentia ad alteram: non etiam secundum, quia nec materia, nec eius existentia existunt per existentiam formæ, ergo non recipiunt effectum formalem istius existentia, nam affectus formalis existentia est facere existens.

Respondeo negando minorem; ad cuius probationem pro prima parte dico illas duas existentias esse diuersæ rationis, quia vna petit essentialiter identificari formæ, & facere ipsam existentem, altera petit essentialiter identificari materiæ, & facere ipsam existentem, quod sufficit ad diuersitatem earum. Quod si etiam essent eiusdem rationis, adhuc posset vna esse in per se potentia ad alteram realiter loquendo, & iuxta hoc potest distinguere maiorem objectionem realiter loquendo, concedo, formaliter, nego; & similiter distinguo minorem & probationem eius pro prima parte. Ad probationem minoris pro secunda parte respondeo negando consequentiam, ad cuius probationem dico quod effectus formalis existentia respectu ipsius rei, cui identificatur, est facere illam rem existentem, non vero respectu alterius rei, cui coniungitur per unionem realem: quare cum sic uniatur materiæ, nec identificetur ipsi, effectus formalis ipsius respectu materiæ, non debet esse facere ipsam existentem, sed potius effectus ipsius est concurrere cum ipsa ad constituendum totum, & actuare seu complere eius existentiam in ordine ad constitutionem eius.

35. *Confirmatur* hæc responsio, quia ex coniunctione materiæ existentis cum forma existente non debet materia aut existentia eius existere per existentiam formæ magis, quam ex coniunctione substantia existentis cum accidente existente, substantia existere per existentiam accidentis, aut è contra: sed non obstante coniunctione substantia hominis, verbi gratia, cum accidente existente, homo non existit existentia istius accidentis, nec è contra, ergo nec materia existens debet existere per existentiam formæ, quamuis coniungatur cum ipsa.

Deinde quemcumque effectum formalem tribuit existentia accidentis subiecto, cui inhaeret, similem proportionaliter tribuit existentia formæ materiæ existenti; unde ut aduersariis demus quæ effectum tribuit existentia formæ existentia materiæ, petendum ab illis quem effectum tribuit existentia accidentis substantia, & statim apparebit, quam parum vrgeat hæc difficultas.

Rursus querendum ab illis, quem effectum tribuit existentia manus existentia corporis; & quod respondunt, poterit sufficere nobis.

36. *Obiicies quarto*. Non ponitur vlla mentio in definitionibus materiæ primæ assignatis à Philosopho de actu entitativo, nec quod materia habeat propriam existentiam; ergo non est dicendum quod sit actus entitativus, aut quod habeat propriam existentiam.

Respondeo negando antecedens, nam eo ipso, quo dicitur primum subiectum, datur intelligi quod sit substantia distincta rationis à forma, & quod sit prior forma, & ex hoc satis colligitur, quod habeat etiam propriam existentiam.

37. *Obiicies quinto*. Ens diuiditur in actum & potentiam; ergo per hoc quod aliquid sit pura potentia realis, quæ

uis nullum diceret actum; posset esse ens reale, & consequenter falsum est vnum ex fundamentis communibus nostræ conclusionis, nempe quod materia non posset esse ens reale, nisi esset actus entitativus, aut nisi diceret talem actum.

Respondeo negando suppositum primi consequentis, nimirum quod possit habere rationem potentia realis absque inclusione actus metaphysici, & absque eo quod posset existere propria existentia, & consequenter absque eo quod diceret actum entitativum.

Obiicies sexto ex Complutensibus quæst. 5. num. 55. existere est esse extra suas causas: ergo nihil potest existere, antequam causæ exerceant suas causalitates: sed non exercent suas causalitates antequam sit totum; ergo materia non existit priusquam sit totum, & consequenter non existit propria existentia, sed existentia totius, quæ est etiam existentia formæ.

Confirmatur: ad hoc ut effectus existat, non sufficit ut exerceatur vna causalitas, sed omnes causalitates exerceri debent; sed omnes causalitates non exercentur, antequam sit totum; ergo. Probat maiorem, quia existentia non definitur esse, quia res sit extra causam, sed extra causas: ergo non sufficit exerceri causalitatem vnius causæ, sed debent exerceri causalitates omnium, causarum. Fufius proponunt hanc objectionem *Complutenses*, tanquam secundum fundamentum sententia suæ asserentis materiam non existere propria existentia: sed ni fallor, tota vis consistit in hoc.

38. *Respondeo* ergo distinguendo consequens: antequam causæ omnes immediate concurrentes ad productionem rei, quæ existit, exerceant omnes causalitates requisitas ad productionem istius rei, concedo; antequam exerceant omnes causalitates respectu aliarum rerum, nego consequentiam. Similiter distinguo subsumptum; sed causæ producentes compositum non exercent omnes causalitates requisitas ad existentiam materiæ antequam sit compositum, nego; omnes causalitates requisitas ad ipsum compositum aut alias res, concedo subsumptum.

Ad confirmationem respondeo distinguendo maiorem eodem modo: omnes causalitates requisitæ ad productionem ipsiusmet effectus, concedo; requisitæ ad productionem aliarum rerum, nego maiorem. Distinguo etiā minorem: omnes causalitates requisitæ ad productionem materiæ, nego; ad productionem totius, transeat, & per similitudinem distinguo probationem istius maioris.

QVÆSTIO V.

Quomodo materia dependet quoad existentiam à forma, & an possit conseruari absque vlla forma.

40. *Q*uemadmodum effectus causæ efficientis, licet habeat existentiam distinctam ab existentia ipsius causæ efficientis, dependet tamen ita à causâ efficienti, ut non posset habere suam existentiam, nisi existeret causa efficiens aut conseruans ipsum: ita quamuis materia habeat existentiam distinctam ab existentia formæ substantialis, posset tamē dubitari, an ita dependeat in ordine ad habendam suam existentiam à forma, ut non posset habere existentiam, nisi existeret forma. Hoc ergo modo examinabimus quæstionem, & quidem in ordine ad potentiam non solum ordinariam ac connaturalem, sed etiam in ordine ad potentiam absolutam & extraordinariam Dei.

Prima sententia est quod materia ita absolute dependeat ab existentia formæ, ut neque de potentia absoluta possit conseruari absque aliqua forma substantiali. Hanc tenent omnes *Thomistæ* (quos impugnauimus quæstione præcedenti) citati à *Complutensibus quæst. 5.*

Secunda sententia est quod materia, licet habeat existentiam distinctam realiter à forma, dependet tamen connaturaliter ita à forma, tanquā à communicante sibi existentiam, ut licet absolute & simpliciter possit conseruari de potentia absoluta absque omni forma substantiali; tamen hoc non possit fieri, quin Deus concursu particulari suppleat defectum influxus formæ; unde si solū haberet talem influxum ad conseruationem materiæ, qualē